

Πρωώθηση αιφόρων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης: το παράδειγμα του ελαιολάδου – INFOIL

Διμηνιαία Εφημερίδα – Τεύχος 1^ο (Αύγουστος 2010)

Το πρόγραμμα LIFE+

Το Πρόγραμμα **INFOIL** (LIFE08 INF/GR/000581) υλοποιείται στα πλαίσια της Κοινοτικής πρωτοβουλίας LIFE – Πληροφόρηση και Επικοινωνία με στόχο τη διάχυση της πληροφόρησης και την αύξηση της ευαισθητοποίησης στην προώθηση αιφόρων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης με παράδειγμα το ελαιόλαδο, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ειδικά σε περιοχές με υψηλή παραγωγή ελαιολάδου. Μέσω της προώθησης αυτής, στόχος είναι η ανάδειξη της ανάλυσης του κύκλου ζωής (Life Cycle Assessment, LCA) κατά τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης με σκοπό την αναγνώριση αλλά και την πρόληψη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Συμμετέχοντες Φορείς:

- Πολυτεχνείο Κρήτης – Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης
- Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ) - Ινστιτούτο Ελιάς και Υποτροπικών Φυτών Χανίων
- Ηλειακή Α.Ε. - Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομού Ηλείας
- Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Μουσούρων Χανίων

Το Life+ είναι το χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον (αποτελεί συνέχεια του Life). Ο Κανονισμός που θεσπίζει το Life+ είναι ο (ΕΚ) 614/2007. Ο κύριος στόχος του Life+ είναι να συμβάλλει στην εφαρμογή, ενημέρωση και ανάπτυξη της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης του περιβάλλοντος σε άλλες πολιτικές, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Το Life+ στηρίζει την εφαρμογή του 6ου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (Απόφαση 1600/2002/ΕΚ), συμπεριλαμβανομένων των θεματικών στρατηγικών. Μέσω του Life+ χρηματοδοτούνται μέτρα και έργα με ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία για τα κράτη-μέλη.

Το Life+ αποτελείται από τρία στοιχεία :

1. Life+ Φύση και Βιοποικιλότητα
2. Life+ Περιβαλλοντική Πολιτική και Διακυβέρνηση
3. Life+ Πληροφόρηση και Επικοινωνία με στόχο τη διάχυση της πληροφόρησης και την αύξηση της ευαισθητοποίησης σε περιβαλλοντικά θέματα συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης των δασικών πυρκαγιών.

Κοινοφελής
Επιχείρηση
Δήμου
Μουσούρων
(ΜΟΥΕ)
(Χανιά)

Το έργο Infoil

Η καλλιέργεια και παραγωγή ελαιολάδου αποτελεί μία παραδοσιακή γεωργική δραστηριότητα που διατηρείται για αιώνες στην Ελλάδα και σε άλλες Μεσογειακές χώρες όπως στην Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, κλπ. Στην Ελλάδα η παραγωγή ελαιόλαδου βρίσκεται κυρίως στο νότιο τμήμα και ειδικά στην Κρήτη και στην Πελοπόννησο. Το ελαιόλαδο αποτελεί πολύτιμο αγαθό με υψηλή διατροφική και βιολογική αξία. Ωστόσο η διαδικασία καλλιέργειας και παραγωγής ελαιόλαδου μπορεί να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον σε αρκετά στάδια κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής, αν δεν γίνεται ορθή διαχείριση. Το γεγονός αυτό συνδέεται εν μέρει με τη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων κατά τη διάρκεια της καλλιέργειας, την άρδευση, τα παραγόμενα απόβλητα, αλλά και τις διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την παραγωγή ελαιολάδου.

Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση αειφόρων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης με παράδειγμα το ελαιόλαδο, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ειδικά σε περιοχές με υψηλή παραγωγή ελαιολάδου. Το παρόν πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια ενός προηγούμενου προγράμματος LIFE (ECOIL, LIFE04 ENV/GR/110) που υλοποιήθηκε από τον δικαιούχο, και το οποίο αξιολόγησε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκαλούνται στα διάφορα στάδια του κύκλου ζωής του ελαιόλαδου, ενώ παράλληλα πρότεινε μέτρα για την πρόληψη και ελαχιστοποίηση αυτών των επιπτώσεων.

Το πρόγραμμα έχει ως στόχο να κοινοποιήσει αυτά τα αποτελέσματα, να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει τους εμπλεκόμενους σχετικά με τα μέτρα που μπορούν να λάβουν προκειμένου να μειωθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις σχετικές με τις δραστηριότητές τους και να προωθήσει γενικά την οικολογική παραγωγή ελαιολάδου.

Επιπλέον βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση προϊόντων που παράγονται ακολουθώντας περιβαλλοντικές αρχές. Το πρόγραμμα στοχεύει να καλύψει το κενό στην πληροφόρηση των καταναλωτών και να προβάλλει την προστιθέμενη αξία για το περιβάλλον και το λειτουργικό κόστος από την κατανάλωση οικολογικών προϊόντων, εστιάζοντας στο ελαιόλαδο.

Μέσω της προώθησης αειφόρων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, το πρόγραμμα θα αναδείξει τη σημαντικότητα της ανάλυσης του κύκλου ζωής (Life Cycle Assessment, LCA) κατά τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης με σκοπό την αναγνώριση αλλά και την πρόληψη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την παραγωγή ελαιόλαδου περιλαμβάνουν εκπομπές αερίων, απόβλητα νερού, απόβλητα από τις τεχνικές διαχείρισης αποβλήτων, κλπ. Οι δραστηριότητες διάχυσης του προγράμματος όπως εκπαιδευτικά σεμινάρια, ενημερωτικές ημερίδες θα προωθήσουν σημαντικά θέματα σχετικά με την ευρωπαϊκή και την ελληνική περιβαλλοντική πολιτική και νομοθεσία

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα:

www.infoil.tuc.gr

Δράσεις του Έργου

Οι δραστηριότητες διάχυσης που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια του έργου είναι σε πλήρη συμφωνία με τους στόχους του προγράμματος. Για την οργάνωση όλων των δράσεων διάχυσης και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων αρχικά θα λάβουν χώρα κατάλληλες προπαρασκευαστικές δράσεις.

Μία από τις βασικές δράσεις του προγράμματος είναι η δημιουργία Κέντρου Πληροφόρησης για το ελαιόλαδο στην Κρήτη. Το κέντρο αυτό θα αποτελεί το σημείο ενημέρωσης των "φίλων" του ελαιόλαδου, θα διαθέτει κατάλληλο ενημερωτικό υλικό και φυλλάδια, ενώ θα υπάρχει η δυνατότητα της εκ του σύνεγγυς ενημέρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών με ειδικούς εμπειρογνώμονες του προγράμματος. Μέσω του κέντρου πληροφόρησης, οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί και καταναλωτές θα έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν συμμετοχή στις ενημερωτικές ημερίδες του προγράμματος. Επιπλέον το κέντρο θα διαθέτει κατάλληλη βιβλιοθήκη με υλικό για το ελαιόλαδο και την αειφόρο κατανάλωση και παραγωγή.

Η Αναπτυξιακή Εταιρεία του Νομού Ηλείας (ΗΛΕΙΑΚΗ) στα πλαίσια του προγράμματος θα λειτουργήσει ένα κέντρο πληροφόρησης για το ελαιόλαδο στην Ηλεία. Μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές τον Αύγουστο του 2007, πολλοί παραγωγοί της Πελοποννήσου επιθυμούν να αποκαταστήσουν τις καλλιέργειές τους. Δεδομένου ότι η αποκατάσταση αυτή θα πραγματοποιηθεί στο άμεσο μέλλον, το πρόγραμμα στοχεύει μέσω των δραστηριοτήτων διάχυσης να προωθήσει την αειφόρο καλλιέργεια ελαιόδεντρων, η οποία αποτελεί ένα από τα κύρια θέματα του προγράμματος.

Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια του έργου θα διεξαχθούν στην Κρήτη και την Ηλεία ενημερωτικές ημερίδες και εκπαιδευτικά σεμινάρια. Οι ημερίδες θα έχουν ενημερωτικό χαρακτήρα και θα συνδυαστούν με τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα των σεμιναρίων. Παράλληλα, κάθε χρόνο θα διοργανώνονται δρώμενα με την ονομασία «ημέρες ελαιόλαδου» για την προώθηση των αειφόρων προϊόντων. Τέλος κατά τη διάρκεια του προγράμματος θα διεξαχθούν 2 διαγωνισμοί για παραγωγούς και καταναλωτές. Οι νικητές θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε ειδικό διαγωνισμό για το ελαιόλαδο. Αρμόδιο για την οργάνωση αυτής της δράσης θα είναι το Πολυτεχνείο Κρήτης.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκτός από τις παραπάνω δράσεις και ηλεκτρονικές δραστηριότητες διάχυσης. Το Πολυτεχνείο Κρήτης έχει αναπτύξει το web-portal του προγράμματος, το οποίο θα περιλαμβάνει ηλεκτρονική βάση δεδομένων με στατιστικά στοιχεία όλων των εγγεγραμμένων παραγωγών και καταναλωτών, ηλεκτρονική βιβλιοθήκη σύμφωνα με τα στοιχεία που θα συλλεχθούν από τις προπαρασκευαστικές δράσεις και κατάλληλα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το web-portal του προγράμματος και ειδικότερα το e-forum που θα αναρτηθεί σε αυτό, θα δώσει τη δυνατότητα σε όσους ενδιαφέρονται για το ελαιόλαδο και άλλα βιολογικά προϊόντα να ανταλλάξουν δεδομένα, απόψεις και πληροφορίες σχετικά με την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση. Το web-portal θα είναι διαθέσιμο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα και θα επικαιροποιείται καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος

Κοινοφελής
Επιχείρηση
Δήμου
Μουσούρων
(ΜUDE)
(Χανιά)

LIFE FOCUS - Ορθή πρακτική για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων στον κλάδο του ελαιόλαδου

Οι κύριες περιβαλλοντικές επιπτώσεις της επεξεργασίας του ελαιόλαδου είναι η παραγωγή λυμάτων και ελαιοπυρήνα (στερεά απόβλητα).

Αυτά τα απόβλητα χαρακτηρίζονται από υψηλή τοξικότητα, που σημαίνει ότι απαιτούν επεξεργασία, και δε θα πρέπει να απορρίπτονται στο περιβάλλον χωρίς επεξεργασία δεδομένου ότι μπορούν να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος και τα υπόγεια ή επιφανειακά υδάτινα σώματα.

Σε περιοχές όπου κυριαρχεί η βιομηχανοποιημένη παραγωγή, όπως η Ισπανία, ο μεγαλύτερος παραγωγός ελαιόλαδου, υπάρχει περιθώριο για επενδύσεις σε πιο ακριβές εγκαταστάσεις επεξεργασίας νερού. Σε περιοχές όπου η παραγωγή πραγματοποιείται ακόμη σε πιο παραδοσιακή βάση, και από μικρότερους παραγωγούς, όπως στην Ελλάδα και ορισμένες περιοχές της Ιταλίας, μπορούν να εφαρμοστούν χαμηλού κόστους μέθοδοι. Η υιοθέτηση πιο οικολογικών τεχνολογιών και μεθόδων μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά από την τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία μπορεί να απαιτήσει την εφαρμογή τους ως προϋπόθεση για τη χορήγηση αδειών σε παραγωγούς.

Στα τέλη της δεκαετίας του '80 και στις αρχές της δεκαετίας του '90, το σύστημα διαχωρισμού δύο φάσεων, αντί για τριών, θεωρείτο ως η καλύτερη προσέγγιση στη μείωση του αρνητικού περιβαλλοντικού αντίκτυπου της παραγωγής ελαιόλαδου. Αυτά τα συστήματα μείωσαν την κατανάλωση νερού και παρήγαγαν λιγότερα λύματα.

Ωστόσο, η προσέγγιση δύο φάσεων οδηγεί σε μεγαλύτερη παραγωγή ελαιοπυρήνα, που περιέχει τοξική ουσία και απαιτεί επεξεργασία πριν από τη διάθεση για την αποφυγή αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Στο μέλλον θα πρέπει να γίνουν περισσότερα ώστε να επιτραπεί στα μικρά ελαιοτριβεία να υιοθετήσουν αποτελεσματικές ως προς το κόστος μεθόδους και εγκαταστάσεις. Οι νέες προσεγγίσεις θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη την εποχικότητα της επεξεργασίας του ελαιόλαδου, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι τα ελαιοτριβεία δεν λειτουργούν συνεχώς. Η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και η δημιουργία ομάδων παραγωγών μπορούν να συμβάλλουν στην εξάπλωση καλύτερων εγκαταστάσεων.

Η εδραίωση περιβαλλοντικής συνείδησης στους ελαιοκαλλιεργητές και παραγωγούς ελαιόλαδου έχει γίνει ακόμη πιο σημαντική λόγω της κλιματικής αλλαγής. Αν και ο κλάδος γνωρίζει αξιοπρόσεκτη αύξηση στη ζήτηση για τα προϊόντα του, η υπερθέρμανση του πλανήτη αποτελεί σοβαρή εξωτερική πρόκληση για τη μελλοντική του ανάπτυξη. Οι καλύτερες περιβαλλοντικές προσεγγίσεις που θα βοηθήσουν στην αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, μπορούν να αποτελέσουν το κληροδότημα του προγράμματος LIFE προς τον κλάδο.

